

MIGRAȚIA FORȚEI DE MUNCĂ ȘI SECURITATEA SOCIALĂ: FOAIE DE PARCURS. MOLDOVA - UE

DESCRIEREA PROBLEMEI

Odată cu globalizarea economiei și amploarea migrației dintre țări, importanța coordonării dreptului la securitate socială crește. Acest lucru este relevant pentru țările Parteneriatului estic, ale căror sute de mii de cetățeni sunt angajați legal și ilegal în Uniunea Europeană. În ultimii ani, în mare parte datorită recesiunii economice din Rusia, principală țară gazdă, pentru migrații din Belarus, Moldova și Ucraina, numărul emigranților din aceste țări către UE tinde să crească.

Migrația forței de muncă, prin care lucrătorii își exercită dreptul de a-și alege locul de muncă și de ședere, aduce, de asemenea, anumite probleme țărilor donatoare ale migraților de muncă. Una dintre aceste probleme este problema mobilității pensiilor și altor beneficii sociale. Prin mobilitatea pensiilor și altor plăți sociale se subînțelege procesul interstatal de compensare reciprocă a drepturilor lucrătorilor migrați la securitate socială. Acest proces este reglementat prin acorduri speciale, bilaterale sau multilaterale.

EXISTĂ TREI MOTIVE PRINCIPALE CARE JUSTIFICĂ NECESITATEA ASIGURĂRII MOBILITĂȚII PLĂȚILOR SOCIALE:

- **Economic:** lipsa mobilității plăților sociale reduce eficacitatea deciziilor luate de oameni în domeniul mobilității forței de muncă;
- **Social:** plățile sociale reprezintă un element important al planificării ciclului de viață al indivizilor și al familiilor, deoarece lipsa mobilității plăților sociale implică o pierdere semnificativă a bunăstării;
- **Legislativ:** dreptul la protecție socială este asigurat de legile naționale și de acordurile internaționale, prin urmare aceste drepturi ale omului trebuie să se aplice și asupra cazurilor de schimbare a locului de trai într-o altă țară și schimbare a profesiei.

ANALIZA CONTEXTULUI

Moldova se numără printre țările lumii care sunt cel mai afectate de procesele de migrație externă. Numărul de cetățeni care sunt migranți de muncă se apropie de pragul de **1 milion de persoane**, ce depășește un sfert din populația țării.

În 60% din totalul gospodăriilor din Moldova în care există migranți de muncă, bunăstarea materială este în principal formată din remitențe. Potrivit Băncii Mondiale, din punct de vedere al raportului dintre remitențe și PIB, în 2017, Moldova ocupă locul 7 în lume (20,16%).

Migrația externă în masă a creat probleme sociale grave în Moldova, inclusiv problema creșterii copiilor în familii separate și creșterea presiunii demografice. 146 mii de copii (circa 14% dintre numărul total al copiilor), au unul sau ambii părinți în străinătate. Aproximativ 135 mii de cupluri căsătorite, de cele mai multe ori, sunt separate datorită migrației unuia dintre parteneri.

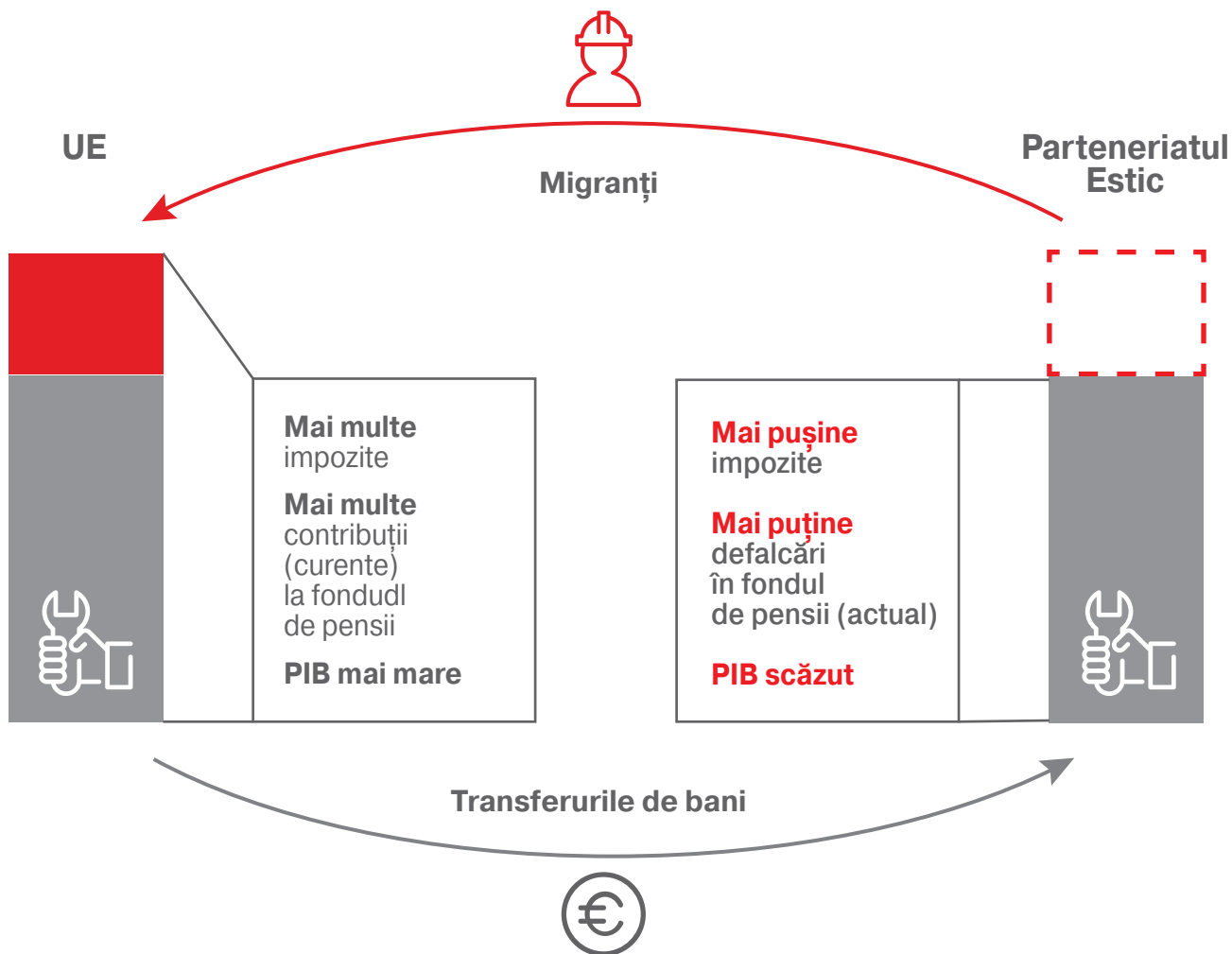
Datorită ratelor scăzute ale natalității și nivelurilor ridicate de emigrare, rata de îmbătrânire în Moldova a crescut cu 4,5 puncte procentuale, de la 13,2% în 2006 la 17,7% în 2018. Criza demografică și intensificarea proceselor de îmbătrânire amenință sustenabilitatea sistemului de pensii și au un impact negativ asupra formării pieței forței de muncă.

Cele mai populare țări de destinație pentru migranții de muncă din Moldova sunt Italia, Spania, Franța și Portugalia. Lucrătorii din Moldova sunt angajați în principal în sectoarele servicii, construcții, restaurante și gospodării locale. Durata medie a șederii migranților din Moldova în UE este mai mare de un an (14-16 luni). Cea mai mare pondere a migranților de muncă în UE o au femeile, ocupate în special în comerț și menaj.

Conform estimărilor noastre, la sfârșitul anului 2017, numărul migranților de muncă din Moldova în UE constituia circa 300 mii, adică anume cei care au plecat în UE pentru a câștiga bani și sunt mai susceptibili să se întoarcă în Moldova. Această evaluare a experților se bazează pe o analiză multilaterală, care include o comparație a estimărilor din literatura de specialitate, ponderea remitențelor din UE, numărul de permise generale de ședere emise în UE, numărul de șomeri în vârstă aptă de muncă și numărul estimat de migranți de muncă în țări terțe (Federația Rusă).

Principalele probleme:

- Din cauza reducerii contribuțiilor la sistemul de pensii (în general, la bugetul național), remitențele nu pot neutraliza pierderile țărilor donatoare de pe urma migrației.
- Un nivel curent scăzut al PIB-ului conduce la o creștere economică mai scăzută în viitor (capcana sărăciei).
- Țările donatoare vor începe să-și compenseze pierderile de pe urma migrației peste decenii, atunci când migranții vor intra în dreptul de a beneficia de pensiile din străinătate.

Conform estimărilor noastre, în 2017, pierderile PIB ale Republicii Moldova în urma migrației în UE au fost de aproximativ 2,4 miliarde USD (25%). Aceasta constituie doar o parte din pierderile totale, deoarece nu ținem cont de migrația forței de muncă în Federația Rusă și în alte țări, care are o dimensiune considerabilă (tabelul 1).

Tabelul 1. Calculul pierderilor potențiale ale PIB-ului din migrația forței de muncă în UE în 2017.

PIB, mld. \$	Total ocupați, mln. pers.	PIB/ ocupați, \$	Nr. migranților de muncă în UE (estimativ), mii pers.	Pierderi PIB (estimativ), mld. \$	Pierderi , % față de PIB	Remitențe total *, mld. \$
9.8	1.2	8 086.5	300	2.4	24.8%	1.6

Sursa: calcule ale autorilor, bazate pe datele furnizate de Banca Mondială și Biroul Național de Statistică din Republica Moldova.

* Notă: se indică suma remitențelor tuturor migranților de muncă.

CE URMEAZĂ SĂ ÎNTREPRINDĂ UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI STATELE MEMBRE: FOAIE DE PARCURS

Până la finele anului 2019

- A oferi asistență autorităților din Republica Moldova în vederea elaborării și implementării unor acțiuni clare pentru crearea condițiilor de revenire în țară a emigranților de muncă și reglementării imigrației cetățenilor din alte state în Moldova, ținând seama de modificările la Legea cetățeniei Republicii Moldova în ceea ce privește acordarea cetățeniei în condițiile varsării contribuției la Fondul de investiții publice (Articolul 17.).
- Comisia Europeană ar trebui să includă în lista activităților prioritare ale Parteneriatului Estic neutralizarea efectelor negative ale migrației forței de muncă, inclusiv promovarea alfabetizării juridice și sporirea nivelului de informare a lucrătorilor migranți în domeniul pensiilor.

Până la mijlocul anului 2020

- A efectua prima monitorizare a acțiunii acordurilor încheiate anterior pentru a identifica problemele procedurale și blocajele de punere în aplicare a acordurilor.
- A perfecționa mecanismele și procedurile pentru punerea în practică a acordurilor bilaterale în domeniul securității sociale.
- A elabora măsuri concrete care să ajute țările donatoare să neutralizeze efectele negative ale migrației, cum ar fi deficitul fondurilor de pensii, «capcana sărăciei» și «boala olandeză».

Până la finele anului 2020

- Comisia Europeană să finanțeze crearea unui sistem de colectare a datelor și de monitorizare a numărului de migranți de muncă din țările Parteneriatului estic, iar guvernele statelor membre ale UE să asigure funcționarea acestui sistem.

Până la finele anului 2021

- A continua procesul de încheiere a acordurilor bilaterale privind securitatea socială între Republica Moldova și țările UE cu care nu sunt încă negociate astfel de acorduri, având în vedere extinderea domeniului material al acordurilor existente și semnate ulterior.
- A iniția programe de finanțare pentru neutralizarea efectelor negative ale migrației forței de muncă în Moldova, ce ar contribui la ocuparea efectivă a forței de muncă și la creșterea economică.
- A oferi asistență tehnică și financiară autorităților publice locale din Republica Moldova pentru sprijinirea persoanelor în vârstă, rămase fără rude ca rezultat al migrației.

Documentul a fost elaborat în baza unui contract încheiat între Secretariatul Comitetului Director al Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic și Centrul CASE Belarus pentru Cercetare Socială și Economică în parteneriat cu Institutul Muncii al Confederației Naționale a Sindicatelor din Moldova, Congresul Belarus al Sindicatelor Democratice, Uniunea Lucrătorilor din Construcții și Industria Materialelor de Construcții din Ucraina.

Proiectul este susținut prin schema de finanțare a Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic (CSF EaP). În cadrul schemei sale de finanțare, Forumului Societății Civile a Parteneriatului Estic sprijină proiectele membrilor FSC a PE cu o dimensiune regională care contribuie la realizarea misiunii și a obiectivelor Forumului. Donator al sistemului de finanțare este Uniunea Europeană.

Suma totală a cererii pentru concurs în 2018 constă în 250.000 de euro. Granturile sunt acordate ONG-urilor din țările Parteneriatului Estic și din țările UE.

Principalele domenii de sprijin sunt democrația și drepturile omului, integrarea economică, mediul și energia, contactele interpersonale, politicile sociale și de muncă.